

Matti Aho
Elintarviketurvallisuusvirasto Evira

Pvm/Datum/Date
12.10.2012

Dnro/Dnr/DNo

Aihe: 45. EFSA Advisory Forum

Aika: 26.-27.9.2012

Paikka: EFSA, Parma, Italia

Raportti: Matti Aho, pääjohtaja, Evira

Yhteenveto

EFSan ulkoisen arvioinnin tuloksiin oltiin tyytyväisiä, joskin parantamisen varaa on jäänyt riippumattomuutta varmistaviin toimintatapoihin. Neuvoa-antava komitea päätti antaa yksimielisesti lausuman EFSAn sekä sen panelistien tieteellisen toimintatavan ja tieteeseen perustuvan politiikan tueksi. Riskiviestinnän uusi strategia niitti kiitosta. Vain noin 40 % artikla 36 mukaan vahvistetuista organisaatioista osallistuu aktiivisesti EFSAn työhön. Uusien panelistien sukupuolijakauma on edelleen vinoutunut ja maantieteellisessä jakaumassakin on parantamisen varaa. EFSA ja eri jäsenvaltiot suunnittelivat analysoivansa huolella Séralini et al. julkaisun muuntogeenisestä maissista. Jäsenvaltiot toivat keskusteltavaksi kysymyksiä lastenruuan metallikuormasta, ruokakoritutumuksesta, akryyliamidista, kotikeittiöiden hygieniariskien arvioinnista, desinfektioaineiden jäämistä ja metanolimyrkytyksistä.

Kokouksen kulku

Kokouksen puheenjohtajana toimi Catherine Geslain-Lanéelle. Kaikki jäsenvaltiot olivat edustettuina. NO, PL ja SP edustajat olivat vaihtuneet. EU-kandidaattimaan statuksen vahvistaneen RS:n edustus oli kokonaan uusi.

EFSan ulkoinen arviointi

Ernst & Young -yhtiön konsultti esitteli arvioinnin tekotapaa ja johtopäätöksiä. Hallintokomitean tilaama arviointi vastaa melko hyvin kritiikkiin, jota EFSAn on kohdistettu. Asiasta käyty keskustelu tuki selvästi arvioinnin johtopäätöksiä. Erityisesti iloittiin EFSAn ja jäsenmaiden verkoston tiivistymisestä. Vaikka riippumattomuuden varmistavissa menettelytavoissa ja avoimuudessa on edistytty merkittävästi, muita EU-virastoja pidemmälle, on toimen kehittämistä jatkettava (EU:n tilintarkastustuomioistuin katsoi 11.10.2012 arviossaan kemikaaliviraston olevan pidemmällä OECD:n ohjeiden soveltamisessa). Todettiin, että hallituksista riippumattomien organisaatioiden arviot EFSAn toiminnasta ovat kriittisempiä kuin muiden. Arviointiraportin suosituksia toimenpiteistä on priorisoitava.

AT ja UK pohdiskelivat arvioita neuvoa-antavan foorumin työn tehostamisen tarpeesta. Raportissa ehdotettiin myös EFSAn roolin vahvistamista kuluttajille suunnatun riskiviestinnän suhteen, monet jäsenvaltiot mm. FI ja SE tukivat tätä, mutta muutama mm. UK katsoi, että EFSAn on keskityttävä viestintään asiantuntijoille. DE huomautti, että tiedepaneelin ja tutkijoiden käsitys ulkoisesta arvioinnista ei ole yhtä aurinkoinen kuin neuvoa-antavan foorumin. Tutkijat pitävät DE:n mukaan arviota liian yleisenä ja peräivät konkreettisia ehdotuksia. NL totesi, että arviointi ei tuo kovinkaan paljon uutta 2006 arviointiin verrattuna. FI esitti huolensa EFSAn resurssien valumisesta tuotehyväk-

Matti Aho
Elintarviketurvallisuusvirasto Evira

Pvm/Datum/Date
12.10.2012

Dnro/Dnr/DNo

syntään (70 %) ja toivoi, että resursseja varattaisiin myös koko elintarvikeketjua koskevia riskinarviointoja, self tasking –mahdollisuuden käyttöä sekä kiiretilanteita varten. SE painotti myös riskien ennakoitua.

Raporttia käsitellään seuraavaksi EFSA:n hallintokomiteassa.

Riskiviestinnän strategia

Viestintäjohtaja Anne-Laure Gassin esitteli neuvoo-antavan foorumin puitteissa työskentelevän viestintäryhmän työn hedelmää, uutta riskiviestintästrategiaa sekä viestinnän eri keinoja. CZ, SE ja UK esittelivät kokemuksiaan. IE (Alan Reilly) luennoi sosiaalisen median roolista riskiviestinnässä. Aine McConnon Dublinin yliopistosta esitteli FoodRisk-hankkeen tuloksia. Hankkeessa oli analysoitu kesän 2011 EHEC-tapausta ja luotu joukko työkaluja riskiviestinnän kohdistamiseen.

Uusi asiakirja todettiin hyödylliseksi ja toivotettiin tervetulleeksi. Keskustelussa vaikerotiin julkisuuden ei-niin-tieteellistä logiikkaa ja pohdiskeltiin mahdollisuuksia suitsia kansalaisten odotuksia ja ennakkoluuloja erityisesti kriisitilanteissa. FI korosti tarvetta käydä aitoa vuoropuhelua kuluttajien kanssa.

Uutta strategiaa esitellään seuraavaksi EFSA:n sidosryhmäyhteistyön piirissä.

Artikla 36 mukaiset organisaatiot

EFSA:n Stef Bronzwaer esitteli keskusteluryhmän analyysia artikla 36 mukaisesti vahvistettujen organisaatioiden roolista EFSA:n työssä. Raportti totesi, että vain 39 %:lla listatuista organisaatioista on todellisuudessa jokin rooli EFSA:n työssä. Johtopäätös on, että listaa on tarkasteltava uudelleen ja samalla jo listattuja organisaatioita on rohkaistava osallistumaan syvällisemmin. Listauksen uudelleenarvioinnille on annettu aikaa syyskuuhun 2013.

Asia palaa jäsenvaltioille.

Sukupuolijakauma ja maantieteellinen tasapaino

EFSA:n Gisele Gizzi esitteli analyysia, jonka mukaan tiedepaneelien koostumus vinoutuu miessukupuolen puolelle (hakemukset 66/34, valitut 75/25), koska miessukupuolen edustajat oli arvioitu prosessissa pätevämmiksi. Yli puolet DK:n, FI:n, SI:n ja PT:n valituista panelisteista ovat naisia. EFSA:n johto ei halunnut tinkiä milläkään pätevyyskriteereistä. Maantieteellisen tasapainon suhteen analyysi osoittaa, että pätevimmistä hakijoista ylliedustettuna ovat SI, DK ja erityisesti IE väestöön suhteutettuna ja aliedustettuna AT. AT valitteli tilannetta. Panelisteja ei ole lainkaan jäsenvaltioista CY, EE, LT, LU; MT ja RO. Lääkkeeksi tilanteeseen esitettiin potentiaalisten panelistikandidaattien kouluttamista Better Training for Safer Food –ohjelmassa (sic) sekä sen analysoinnissa, mitä DE, FI, SI ja PT tekevät oikein. FI ehdotti lisäksi, että tutkittaisiin, mitä muut tekevät väärin.

Asia esitellään seuraavaksi hallintokomitealle.

Itsearvio EFSA:n verkostoista ja strategisten kysymysten käsittely

EFSA:n Jeffrey Moon esitteli suunnitelmaa erilaisista kyselyistä, jolla arviointi aiotaan toteuttaa syksyn 2012 aikana. Tulokset tullaan esittelemään neuvoo-antavalle foorumille joulukuussa 2012. Suunnitelma ei herättänyt intohimoja. Moon jatkoi esittelemällä suunnitelmia neuvoo-antavan foorumin työsuunnitelmasta. Uusi kierros paneelien kuulumisista käynnistetään 2013. Riskianalyysin

Matti Aho
Elintarviketurvallisuusvirasto Evira

Pvm/Datum/Date
12.10.2012

Dnro/Dnr/DNo

metodeja, monivuotista suunnitelmaa ja itsearviota verkostosta aiotaan käsitellä vielä 2012 lopussa.

Foorumin luottamuksenosoitus EFSA:n paneelien ja panelistien työlle

DE:n aloitteesta neuvoa-antavan foorumin piirissä on valmisteltu lausumaa, jolla osoitettaisiin jäsenmaiden edustajien tuki EFSA:n paneelien ja panelistien tieteeseen perustuvalla työllä sekä ylipäätään tieteeseen perustuvalla politiikalla. Luonnosversiota pidettiin laimeana ja kokouksen aikana esitystä terävöitettiin juhlistamaan EFSA:n kymmenvuotisen taipaleen saavutuksia. Myös riskinarvioinnin ja riskinhallinnan tiukan erottamisen julistamista pidettiin tarpeettomana. Muokattu lausuma hyväksyttiin yksimielisesti. EFSA lupasi käännettäväksi lausuman kaikille virallisille kielille, jonka jälkeen se on jäsenmaiden julkaistavissa.

Séralini et al. artikkeli muuntogeenisestä maissista NK603

Ranskalainen professori Séralini työryhmineen julkaisi kohua herättäneen artikkelin glyfosaatti kasvin suojelemaan ja muuntogeenisen, glyfosaatti-sietoisen maissin pitkäaikaisvaikutuksista syöväälle herkässä rottalinjassa syyskuun 2012 alussa. Séralinin mukaan molemmilla on syöpää aiheuttava vaikutus. Alustavassa analysoinnissa artikkelia on pidetty sekavana ja johtopäätöksiä tutkimustuloksiin perustumattomina. Keskustelussa todettiin, että komissio on antanut EFSA:lle mandaatin analysoida artikkeli. FR kertoi, että ANSES on myös saamassa vastaavan mandaatin, joskin paikallinen ministeri on ilmoittanut, että gm-tuotteiden hyväksyntämenettelyä on muutettava ANSESin arvioista riippumatta. ANSES arvioi saavansa analyysinsä valmiiksi lokakuun 2012 aikana. DE glyfosaatin ensiarvioijana kertoi, että heidän ensiarvionsa artikkelista tuotetaan ripeästi, jo muutaman päivän sisällä (julkistettiin 3.10.), samoin AT, NL ja BE ilmoittivat parhaillaan analysoivansa asiaa. Kokouksessa sovittiin menettelystä, jolla EFSA arvioi artikkelin yhdessä jäsenvaltioiden asiantuntijoiden kanssa. Suunnitelmissa on antaa ensiarvio ripeästi (julkistettiin 4.10.) ja perusteellisempi datan analysointi syksyn 2012 aikana.

Mn, Fe ja Cu lastenruuissa

SE:ssä (Karoliniska Institutet ja Livsmedelsverket) on havaittu lastenruuissa korkeita Fe-, Mn ja Cu-pitoisuuksia. Pitoisuudet eivät ole kuitenkaan ylittäneet sallittuja rajoja. EFSA:ta on pyydetty tieteellistä apua jatkotoimista. Ensiarviossa on todettu, että korkeimman siedettävän saannin arvoja (UL) ei ole asetettu Fe:lle eikä Mn:lle, Cu:n osalta UL-arvo puuttuu alle 1-vuotiaiden ryhmältä. Dataa on liian vähän, että arvoa voitaisiin asettaa. Johtopäätös on, että EFSA pyytäneen jäsenmailta lisää tietoa. SE esitteli tuloksiaan, mm. As:n osalta ongelmia riisiin perustuvissa tuotteissa. SE harkitsee myös väliaikaisia riskinhallintatoimia.

SE:n ruokakoritutkimus 2010

SE esitteli ruokakoritutkimustaan, jolla haluttiin selvittää ravitsemusturvallisuuden tendenssejä. Johtopäätösten mukaan kokonaisrasvan ja tyydyttyneen rasvan saannissa on laskemisen varaa. Raskasmetallien, pestisidien ja PAH-yhdisteiden osalta huolia ei ole. Pysyvien orgaanisten yhdisteiden määrät ovat laskussa. Hinnaltaan eri tavoin koostettujen ruokakorien välillä ei havaittu eroja.

Desinfektioaineet elintarvikkeissa

DE esitteli tutkimustaan, jossa oli havaittu merkittäviä määriä kvaternäärisiä ammoniumyhdisteitä (DDAC ja bentsalkoniumkloridi) eri elintarvikkeissa, erityisesti tuoreissa vihanneksissa, isoissa trooppisissa hedelmissä ja maitotuotteissa (jäätelö, jossa ehdotettu akuutti riskiraja 0,1 mg/kg ylit-

Matti Aho
Elintarviketurvallisuusvirasto Evira

Pvm/Datum/Date
12.10.2012

Dnro/Dnr/DNo

tyy UK:ssa lapsilla 827 %). DE oli ehdottamaisillaan, että aineille olisi annettava korkein sallittu jäämäarvo (MRL). Nyt noudatetaan sääntöä, jonka mukaan sellaisia tuotteita, joissa pitoisuus ylittää tilapäisesti 0,5 mg/kg, ei pitäisi sallia markkinoille. Ehdotukset riskinhallintatoimista ts. vaatimus huuhdella desinfioidut tuotteet ja pinnat eivät selvästikään kuulu tutkimuksen tehneen BfR-instituutin pohdinnan piiriin.

Ruuan käsittelyriskit kotona

AT esitteli tutkimustaan, jossa oli kuluttajahaastatteluin selvitetty ruuan käsittelymenettelyjä kuljetuksissa kaupasta ja kotikeittiöissä. Tulosten mukaan ristikontaminaatiota osataan välttää, mutta käsienpesu sekä kauppakassien ja jääkaappien lämpötilanhallinta jää vähemmälle. AT halusi tietää onko vastaavia tutkimuksia tehty muualla.

Akryyliamidi

DK, DE, FR ja SE ovat pyytäneet EFSA:ta akryyliamidin statuksen uudelleenarviointia uusimman tiedon valossa. Tuoreen julkaisun mukaan hiirissä, vuoden syöttökokeissa on havaittu DNA-tuhoa miespuolisissa sukusoluissa. DK:ssa on havaittu yhteys estrogeenireseptoriin riippuvaisen rintasyöpään. Kontaminanttipaneelin puheenjohtaja lupasi, että uusi aineisto tarkastellaan ja tarvittaessa aiempia mielipiteitä muutetaan. Paneelin seuraava kokous on marraskuussa 2012.

Metanolimyrkytykset CZ:ssä

CZ raportoi tapauksesta, jossa alkoholiin on lisätty rikollisen tarkoituksellisesti metanolia (ehkä kuitenkin enemmän kuin oli aikomus). Esittelyvaiheessa kuolleita oli jo 24 ja sairaalahoitoon päätyneitä 29. Esitys kuvaili riskinhallintatoimia CZ:ssä, PL:ssä ja SL:ssä.

JAKELU Eviran jory, K. Savela, K-M. Siekinen
J. Husu-Kallio/MMM
R. Heinonen/MMM